

A DERA PATAK HELYI VÉDETT TERÜLET TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVE (2024)

3.1. Gyakorlati természetvédelmi célkitűzések

- 3.1.1. Őrizze meg a területen élő védett állatfajok által reprezentált, helyi szinten egyedülálló életközösséget.
- 3.1.2. Őrizze meg a védett és fokozottan védett fajokat, növelje populációik életképességét, különös tekintettel az alábbi megfigyelt védett és Natura 2000-jelölő fajokra: kövi rák (*Austropotamobius torrentium*), vágócsík (*Cobitis elongatoides*), kövi csík (*Barbatula barbatula*), fenékjáró küllő (*Gobio gobio*), nagy tavibéka (*Pelophylax ridibundus*), kecskebéka (*Pelophylax kl. esculenta*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), barátposzáta (*Sylvia atricapilla*), barázdabillegető (*Motacilla alba*), csicsörke (*Serinus serinus*), csuszka (*Sitta europaea*), énekes rigó (*Turdus philomelos*), erdei pinty (*Fringilla coelebs*), fekete rigó (*Turdus merula*), házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros*), házi veréb (*Passer domesticus*), holló (*Corvus corax*), kék cinege (*Parus caeruleus*), kis poszáta (*Sylvia curruca*), macskabagoly (*Strix aluco*), mezei veréb (*Passer montanus*), nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), őszapó (*Aegithalos caudatus*), sárgarigó (*Oriolus oriolus*), seregély (*Sturnus vulgaris*), szajkó (*Garrulus glandarius*), tengelic (*Carduelis carduelis*), vadgerle (*Streptopelia turtur*), vörösbegy (*Erithacus rubecula*), zöldike (*Carduelis chloris*).
- 3.1.3. Őrizze meg a természetes és természetyszerű élőhelyeket, növelje ezek területi kiterjedését, természeti állapotát, a termőhelynek nem megfelelő, nem őshonos, vagy invazív fajokból álló életközösségek területének csökkentése mellett.
- 3.1.4. Őrizze meg a terület magas biológiai sokféleségét, az élőhelyek mozaikosságát.
- 3.1.5. Őrizze meg a jellegzetes természetes felszínformákat (a patakmeder morfológiai változatosságát, az arra hatással lévő növényzettel), mely a patak élővilágának keretfeltételeit biztosítják.
- 3.1.6. Biztosítsa a terület további, természetvédelmi célú kutatását és fejlesztését.

3.2. Természetvédelmi stratégiák

- 3.2.1. A patak menti vegetációsáv természetközeli állapotának megőrzése, javítása, a változatos medermorfológiai megőrzése és fejlesztése, a védett állatfajok egyedszámának, állományának fenntartása, növelése természetvédelmi kezeléssel.
- 3.2.2. A terület állapotát veszélyeztető hatások mérséklése mentén elsősorban az árvízvédelmi, valamint az utakkal és szomszédos ingatlanokkal kapcsolatos műszaki beavatkozások során az élőhelyeket kímélő megoldások választása. Továbbá a hulladéklerakás megelőzése, a parkolás szabályozása, a csapadékvíz szennyezésmentes bevezetése.
- 3.2.2. Tájidegen növényfajok terjedését meg kell akadályozni, vissza kell szorítani.
- 3.2.4. Az oktatás és bemutatás feltételeinek fenntartása.

3.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek, barlangok védelme

- 3.3.1.1.1. A természetközeli morfológiájú meder- és partszakaszok védelme. További művi beavatkozások mellőzése. Meglévő, rossz műszaki állapotú, feleslegessé vált műtárgyak elbontása, természetalapú, természetközeli megoldásokkal történő kiváltása (pl. csőáteresz, híd, mederburkolat).

3.3.1.1.2. Meder- és partrendezés mellőzése, minimalizálása, természetalapú, természetes anyagú, mérnökbíológiai megoldások alkalmazása. Kőbeton és beton műtárgy, gabionkas, rénómatrac elhelyezése tilos.

3.3.1.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása, rekonstrukciója és fejlesztése

3.3.1.2.1 A terület élővilágát, a védett fajok állományát elsősorban az élőhelyek kezelésével, fenntartásával kell megőrizni.

3.3.1.3. Fajok védelme

3.3.1.3.1. A védett növény- és állatfajok élőhelyei megőrzendők, kezelésük, átalakításuk csak az élőhely kíméletével és az állapotjavítás céljával lehetséges.

3.3.1.3.2. A védett állatfajok élőhelyeit károsító beavatkozás nem végezhető.

3.3.1.3.3. A lábon álló és földön fekvő holtfát a közlekedést és árvízi lefolyást nem gátló, nem veszélyeztető módon helyben kell tartani.

3.3.1.3.4. Az idős fákat meg kell őrizni a hozzájuk kötődő állatfajok (pl. madárfajok, ízeltlábúak, denevérek) védelme miatt is.

3.3.1.3.5. Madárodúk kihelyezése javasolt.

3.3.1.4. Táj- és kultúrtörténeti értékek

3.3.1.4.1. A terület táj- és kultúrtörténeti értékeinek feltárása, bemutatása szükséges.

3.3.1.5. Látogatás

3.3.1.5.1. A védett természeti értékek megőrzésére, fenntartására irányuló előírások betartása mellett (pl. mederben és a rézsűben történő gyalogos közlekedést a taposási károk megelőzése érdekében kerülni kell) a terület gyalogosan szabadon látogatható.

3.3.1.5.2. A területen hulladék elhelyezése tilos. A látogatás során keletkező hulladékot a látogatóknak maguknál kell tartaniuk és el kell vinniük a területről.

3.3.1.5.3. A tanösvényt és a kapcsolódó műszaki infrastruktúrát úgy kell meghatározni, hogy annak működése, fenntartása ne okozza az élőhelyek zavarását, állapotának romlását (ld. madárfajok költési időszakán kívüli létesítés/fenntartás, taposás mellőzése jó élőhelyeken).

3.3.1.5.4. A területen technikai sport végzése tilos.

3.3.1.5.5. A terület védettségét jelző, valamint használatának szabályairól szóló tájékoztató táblákat a terület megközelítési pontjain mielőbb el kell helyezni, esetenként pótolni kell, tartalmukat szükség esetén felülvizsgálni, kiegészíteni kell.

3.3.1.5.6. A terület értékeiről szóló (tanösvény-) táblákat a lehető legkisebb számban, méretben, lehetőleg takarásban, de a célszerűségnek megfelelően kell ki- vagy áthelyezni. A tanösvény a kisebb beruházási és fenntartási költségek érdekében okostelefon-alapú is lehet, melyhez a tájban egy-egy QR-kódos állomásjelölő kapcsolódik csupán.

3.3.1.5.7. A látogatásra vonatkozó előírásokat az interneten is elérhetővé kell tenni, a terület értékeinek bemutatása mellett, annak érdekében, hogy a látogató mielőbb értesüljön a látogatási szabályokról is.

3.3.1.5.8 A terület látogatásához parkolóhelyek rendelkezésre állnak, külön parkolók kialakítása nem indokolt. A területen történő parkolást felül kell vizsgálni.

3.3.1.6. Oktatás és bemutatás

3.3.1.6.1. A terület értékeinek megismerését „virtuálisan” is lehetővé kell tenni: Az interneten be kell mutatni az itt élő növény- és állatfajokat, a táj változását, ideértve az élőhelyek egyediségét és regenerálódását, rehabilitációját. Mindezeket javasolt beépíteni a helyi tantervbe.

3.3.1.6.2. Amennyiben területet bemutató szakvezető biztosítható, a vezetett túrák és foglalkozások lehetőségét javasoljuk. A foglalkozásoknak azonban az élőhelyek kíméletével és legkisebb zavarásával kell járnia.

3.3.1.7. Kutatás, vizsgálatok

3.3.1.7.1. A terület további alapállapot-kutatása szükséges, a még nem, vagy régen vizsgált taxonokra (pl. kisemlősök, denevérek, ízeltlábúak) vonatkozóan is.

3.3.1.7.2. Öt éven belül (2029-ig) a területkezelés hatásainak változását vizsgálni szükséges, az alapján a természetvédelmi kezelési tervet felül kell vizsgálni, a természeti állapotról rendelkezésre álló adatbázist ki kell bővíteni és közzé kell tenni.

3.3.1.7.3. Bármely szervezet megbízásából készült kutatási eredményeket az Önkormányzatnak és a DINPI-nek el kell juttatni.

3.3.1.8. Terület- és földhasználat

3.3.1.8.1. Az inváziós fás vagy lágyszárú növényfajokat mechanikai és/vagy szelektív kémiai módszerek alkalmazásával kell visszaszorítani. A módszer megválasztását mérlegelni szükséges az állomány nagyságára, az utánkezelések és a kezelési eredmény monitorozásának biztosíthatóságára, illetve vizes élőhely közelségére tekintettel.

3.3.1.8.2. Horgászni, kapcsolódó infrastruktúrát kiépíteni nem lehet.

3.3.1.8.3. A patakából vizet kivenni, elvezetni tilos.

3.3.1.8.4. A csapadékvizeket csak a szennyezésektől mentesen lehet a patakba bevezetni. Ennek érdekében a kapcsolódó árokrendszert meg kell vizsgálni, a szennyezőforrásokat fel kell számolni.

3.3.1.8.5. Gondoskodni kell a patak felé túlfolyó szennyvízátemelők üzembiztonságáról, ki kell zárni a nyers szennyvíz patakba kerülését.

3.3.1.8.6. Ahol arra műszaki lehetőség van, a csapadékvizeket a területre esőkertekkel, földmedrű, gyepes, küszöbökkel növelt szikkasztó és szűrő funkciójú árkokkal kell bevezetni.

3.3.1.8.7. Hosszirányú átjárhatóságot megszakító műtárgy nem létesíthető. A meglévő mederlépcsőket is fel kell számolni, vagy ki kell váltani.

3.3.1.8.8. Az árvízvédelmi célú beavatkozásokat új vízjogi engedélyes terv és fenntartási terv alapján, az ökológiai, természetvédelmi célok figyelembe vételével kell végezni.

3.3.1.8.9. A területen nem folytatható olyan tevékenység, amely zaj- és fényszennyezéssel jár.

3.3.1.8.10. Az illegális hulladéklerakókat fel kell számolni, újabb lerakók keletkezését meg kell előzni.

3.3.1.8.11. Az illegális fakivágást meg kell előzni.

3.3.1.9. Természetvédelmi infrastruktúra

3.3.1.9.1. A terület védettségét jelző táblákat mielőbb ki kell helyezni, szükség esetén pótolni és felújítani kell.

3.3.1.9.2. A természeti értékek bemutatását szolgáló épített és fenntartott elemek (információs táblák, kaszálással, gallyazással fenntartott ösvényszakaszok, festett nyomvonal-jel, pihenőpad) a legkisebb beavatkozással létesíthetők és üzemeltethetők. Tájba illesztésüket helyük, méretük és anyaguk megválasztásával kell szavatolni. További parkolót a területen belül nem lehet létesíteni, bővíteni.

3.3.1.9.3. Madárodúk kihelyezése madártani szakértővel történő egyeztetést követően mindenképpen javasolt.

3.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.3.2.1. Szántó művelési ágú területek kezelése

3.3.2.1.1. Szántó művelési ágú területek nem találhatók a tervezési területen.

3.3.2.2. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

3.3.2.2.1. A rét és legelő művelési ágú területek nem találhatók a tervezési területen.

3.3.2.3. Szőlő, kert és gyümölcsös művelési ágú területek kezelése

3.3.2.3.1. Szőlő, kert és gyümölcsös művelési ágú terület nincs a területen.

3.3.2.4. Nádas művelési ágú területek kezelése

3.3.2.4.1. Nádas művelési ágú terület nincs a területen.

3.3.2.5. Erdők kezelése

3.3.2.5.1. Erdő művelési ágú terület nincs a területen.

3.3.2.5.2. Haszonfa-termelést szolgáló erdőgazdálkodás nem folytatható, a meglévő erdőket védelmi (pl. talaj-, partvédelmi) funkciójú, természetvédelmi célokat is szolgáló erdőkként kell kezelni.

3.3.2.5.3. Csak a termőhelyre jellemző fás élőhelyek természetsszerű fejlesztése, rehabilitációja lehetséges.

3.3.2.5.4. A spontán létrejött erdőket, cserjéseket természetvédelmi szempontok szerint kell kezelni, a termőhelyre jellemző természetes patakat kísérő erdei élőhelyek megőrzése és kialakítása, rehabilitációja a kezelés célja.

3.3.2.5.5. A tájidegen fa- és cserjefajok fokozatos, élőhelyeket kímélő módon történő eltávolítása szükséges.

3.3.2.6. Fásított terület művelési ágú területek kezelése

3.3.2.6.1. A terület fásított, önerdősült fás élőhelyeit az „Erdő művelési ágú területek kezelése” pontban leírtak szerint kell kezelni.

3.3.2.7. Művelési alól kivett, ill. beépített és beépítésre szánt területek kezelése

3.3.2.7.1. A tervezési terület kivett, beépítésre nem szánt terület.

3.3.2.7.2. A meder további kiépítése tilos, a meglévő burkolt szakaszokra ökológiai szempontokat figyelembe vevő megoldást kell tervezni, kialakítani.

3.3.2.7.3. Az engedéllyel nem rendelkező és/vagy nem megfelelő műtárgyakat (mederlépcső, híd, átereszt) felül kell vizsgálni, ki kell váltani.

3.3.2.7.4. A patakmeder kotrása, a rézsűk rendezése, a kísérővegetáció irtása, megnyitása tilos. A meder műszaki védelme csak természetes és mérnökbíológiai módszerekkel biztosítható.